Vero-osasto
Erityisasiantuntija Pertti Nieminen

2.3.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Hallituksen esitys eduskunnalle veronumeromenettelyn laajentamisesta ja laiksi verontilityslain 13 §:n muuttamisesta, HE 2/2021 vp

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa verojaostoon saapuneiden lausuntojen johdosta.

Työskentelyalaa koskeva merkintä veronumerorekisterissä

Elinkeinoelämän keskusliitto ry (EK) on verojaostolle antamassaan lausunnossa pitänyt erillistä merkintää työskentelyalasta veronumerorekisterissä tarpeettomana. EK oli tuonut asian esiin myös hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä lausuntokierroksella. Rakennusteollisuus RT ry puolestaan toi lausunnossaan esiin tilanteet, joissa työntekijä työskentelee sekä rakennus- että laivanrakennusalalla. RT katsoo, että tällaisissa tilanteissa on tärkeää, että työnantajan ja päätoteuttajan velvollisuuksien osalta riittää, että henkilö on merkittynä veronumerorekisteriin, huolimatta toimialasta.

Esityksen jatkovalmistelussa esityksestä poistettiin päätoteuttajalle ja telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle ehdotettu velvollisuus valvoa, että työntekijä on merkittynä veronumerorekisteriin oikealla toimialalla työskentelevänä. Telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan, yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajan ja muun työnantajan velvollisuutena on ehdotettujen työturvallisuuslain 52 a ja 52 c §:n mukaan huolehtia, että jokaisella yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella työskentelevällä on siellä liikkuessaan näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteessa tulee olla näkyvissä henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Päätoteuttajan, telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan ja muiden pykälässä nimettyjen tahojen on siten huolehdittava, että työntekijä on merkittynä veronumerorekisteriin. Huolehtimisvelvollisuus ei kuitenkaan ulotu siihen, että työntekijä on merkittynä oikealla toimialalla työskentelevänä veronumerorekisteriin.

Veronumerorekisteriin on kuitenkin perusteltua merkitä tieto siitä, työskenteleekö työntekijä tai itsenäinen työnsuorittaja rakennusalalla vai laivanrakennusalalla. Kun henkilön merkitsemistä veronumerorekisteriin haetaan, tehdään tässä yhteydessä myös valinta työskentelyalasta. Tieto työskentelyalasta on tarpeen kahdesta

syystä. Ensinnäkin tieto työskentelyalasta mahdollistaa Verohallinnon tehokkaamman harmaan talouden valvonnan. Verohallinto voi myös kohdistaa valvontatoimia paremmin, kun sen käytössä on veronumerorekisteriin merkitty tieto työntekijän työskentelyalasta. Toiseksi tieto työskentelyalasta on tarpeellinen veronumerorekisteristä poistamista koskevan menettelyn kannalta. Veronumerorekisteristä poistamisen menettely ja määräaika poikkeavat laivanrakennusalalla siitä, mitä rakennusalalla säädetään.

Veronumerorekisteriin merkitseminen menettelyn laajentuessa telakoille

Lakiehdotuksen 1 (laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä, jäljempänä veronumerolaki) voimaantuloa koskevan 8 §:n 3 momentin mukaan työnantaja, työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettu telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja ja rekisteriin merkittävä henkilö voivat hakea laivanrakennusalalla työskentelevän henkilön merkitsemistä veronumerorekisteriin 1.4.2022 alkaen.

Meriteollisuus ry on lausunnossaan ehdottanut, että telakalla työskenteleviä henkilöitä voisi merkitä veronumerorekisteriin jo 1.1.2022 alkaen. Verohallinto ei kuitenkaan pidä rekisteröintimahdollisuuden avaamista vuoden 2022 alusta mahdollisena. Menettelyn laajentamisen toteutus edellyttää järjestelmä- ja muita muutoksia, joiden valmistumista aikaistetussa aikataulussa Verohallinto ei todennäköisesti pystyisi toteuttamaan olemassa olevilla resursseilla.

Veronumerorekisteriin merkitseminen ei edellytä henkilökohtaista käyntiä verotoimistossa, jos rekisteröitävällä on ennestään suomalainen henkilötunnus ja henkilö siten on Verohallinnon asiakasrekisterissä. Kaikilla Verohallinnon rekisterissä olevilla henkilöillä on siten olemassa valmiiksi veronumero, vaikka he eivät olisi merkittyinä veronumerorekisteriin. Kolmen kuukauden aikaa (1.4.-30.6.2022) ennen veronumeromenettelyn käyttöönottoa telakoilla voidaan pitää edellä esitetty huomioon ottaen riittävänä aikana sille, että telakoilla työskentelevät työntekijät saadaan merkittyä veronumerorekisteriin.

Rakennusteollisuus RT ry puolestaan on katsonut, että kun lainsäädäntö tulee voimaan, merkintä rakennusalalla työskentelemisestä tulee tapahtua automaattisesti Verohallinnon toimesta. Eli kaikkien niiden henkilöiden, jotka ovat jo nyt rekisterissä, tulee saada merkintä automaattisesti rakennusalalla työskentelevänä.

Veronumerolakia koskevan lakiehdotuksen voimaantuloa koskevan 8 §:n 4 momentti sisältää jo säännöksen siitä, että Verohallinto merkitsee viran puolesta veronumerorekisteriin 31.3.2022 merkityt henkilöt rakennusalalla työskenteleviksi.

Työntekijätietojen ilmoittaminen

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Harmaan talouden selvitysyksikkö ja Finnwatch ovat lausunnoissaan esittäneet, että jatkossa pitäisi harkita, otettaisiinko rakennusalalla käytössä oleva työntekijätietojen ilmoittamismenettely käyttöön myös telakoilla vero- ja työsuojeluvalvonnan tehostamiseksi.

Veronumeromenettely ja rakennusalan työ- ja urakkatietojen ilmoittamismenettely ovat omia erillisiä menettelyjään, vaikka ne muodostavatkin rakennusalalla kokonaisuuden, jolla torjutaan harmaata taloutta. Veronumeromenettelyllä varmistetaan se, että telakoilla työskentelevät ulkomaiset työntekijät ovat kattavasti merkittyinä Verohallinnon asiakasrekisteriin.

Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus on menettelynä huomattavasti raskaampi kuin veronumeromenettely ja siitä aiheutuu merkittävästi enemmän hallinnollista taakkaa ilmoittajille kuin pelkkään veronumeromenettelyyn liittyvistä velvollisuuksista. Lisäksi veronumeromenettelyn alaisia telakka-alueita tulee olemaan lukumääräisesti (alle 20) huomattavasti vähemmän kuin yhteisiä rakennustyömaita ja ne ovat myös pysyvämpiä. Verovalvonnan näkökulmasta vähäiseen määrään telakoita voidaan lähtökohtaisesti kohdistaa valvontatoimenpiteitä toisella tapaa ja kokonaisuutena kattavammin kuin moninkertaiseen määrään rakennustyömaita myös ilman työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuutta. Hallituksen esityksessä on todettu, että työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuuden tarpeellisuutta laivanrakennusalalla on perusteltua arvioida vasta siinä vaiheessa, kun veronumeromenettelyn käyttöönoton vaikutuksista harmaaseen talouteen telakoilla on saatu kokemuksia.

Veronumeromenettelyn laajentaminen muille toimialoille

Finnwatch ja SAK ry ottivat lausunnoissaan kantaa veronumeromenettelyn laajentamisen puolesta myös muille toimialoille kuin telakoille.

Hallitusohjelman mukaan veronumeron käyttöönoton tarvetta ja edellytyksiä kartoitetaan muille riskialoille, kuten matkailu- ja ravintola-alalle. Esityksessä mainittuja veronumeromenettelyn laajentamista koskevia aikaisempia selvityksiä on tarkoitus päivittää hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti vuoden 2021 aikana muiden toimialojen osalta. Samassa yhteydessä kartoitetaan mahdollisia muille toimialoille paremmin soveltuvia veronumeromenettelyn malleja valvonnan tehostamiseksi.